

DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/67-10>
УДК 332.122

Манн Р. В.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та управління,
Черкаський державний технологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3936-2677>

Огородніков В. Ю.

здобувач наукового ступеня «доктор філософії з економіки»
Черкаський державний технологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-0766-9545>

Mann Ruslan

Doctor of Economics, Full Professor,
Head of the Department of Economics and Management,
Cherkasy State Technological University

Ohorodnikov Vladyslav

Postgraduate Student,
Cherkasy State Technological University

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ РЕГІОНУ: СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Встановлено, що на досягнення регіоном конкурентоспроможності на національному та міжнародному рівнях визначальний вплив мають: економічні фактори: ступінь розвиненості, прогресивності та сучасності регіональної інфраструктури, у тому числі критичної; людські ресурси; рівень прогресивності інновацій та наукових досліджень; рівень розвитку ділового середовища регіону. На основі стратегій регіонального розвитку областей України проаналізовано рівень спрямованості кожної стратегії на досягнення конкурентоспроможності та конкретизовано стратегічні орієнтири збільшення конкурентоспроможності регіону. Здійснено систематизацію стратегічних орієнтирів розвитку та виділено десять найбільш затребуваних в регіонах України напрямів руху до конкурентоспроможності. Конкретизовано ті переваги, які отримує регіон при досягненні стану конкурентоспроможності.

Ключові слова: регіон, конкурентоспроможність, умови досягнення, стратегія розвитку, повоєнний період, Україна.

COMPETITIVENESS OF THE REGION: STRATEGIC GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF THE REGIONS OF UKRAINE

The region is the main effective link in the country's economy, and the quality of life of the population and the satisfaction of its needs will depend on how well organized economic relations are at the regional level. It is possible to achieve an increase in the level of socio-economic development of the country when the regional authorities proclaim a course towards achieving a competitive state in the region. The article is devoted to concretizing those strategic guidelines for the competitiveness of each region of Ukraine, the observance of which will allow the regional and national economy to emerge from a crisis state in post-war times. It has been proven that the competitiveness of the region as a phenomenon is complex and depends on a whole system of internal and external factors of influence. It has been established that the determining influences on the region's achievement of competitiveness at the national and international levels are: economic factors; the degree of development, progressiveness and modernity of the regional infrastructure, including critical infrastructure; human resources; the level of progressiveness and prospects of implemented innovations and scientific research carried out in the field; level of development of the region's business environment. Based on the regional development strategies of the regions of Ukraine for the period 2021–2027, the level of focus of each strategy on achieving competitiveness by the region is analyzed and those strategic development guidelines are specified with which the opportunities for increasing the competitiveness of the region are linked. The systematization of strategic development guidelines was carried out and the ten most popular directions of movement towards competitiveness in the regions of Ukraine were identified. The strategic guidelines for achieving regional competitiveness, which arose as a result of the war in Ukraine, have been supplemented. The benefits that the region will receive when it achieves a state of competitiveness are specified. The necessity of creating a plan for post-war achievement of competitiveness separately for each region of Ukraine is substantiated.

Keywords: region, competitiveness, conditions of achievement, development strategy, post-war period, Ukraine.

Постановка проблеми. Регіон виступає головною дієвою ланкою економіки країни і від того, наскільки вдало організованими будуть економічні відносини на регіональному рівні, буде залежати якість життя населення та задоволення його потреб. Саме тому на державному рівні мають бути створені умови, які б сприяли підвищенню рівня соціально-економічного розвитку кожного регіону в країні, а на регіональному рівні мають бути використані всі можливості для максимальної повної реалізації означених умов. Досягти такої ситуації можливо тоді, коли проголошено регіональною владою курс на досягнення конкурентоспроможного стану регіону. Отже, будь-які дослідження, що виконуються у сфері конкурентоспроможності регіону априорі являються дуже актуальними як для наукового середовища країни, так і для органів регіональної влади, так як дозволяють побудувати більш дієву та ефективну дорожню карту підвищення конкурентоспроможності окремого регіону. Саме тому можна стверджувати, що обрана тема дослідження має науковий потенціал та доцільно продовжувати більш глибоко вивчати це питання, щоб надати регіональній владі дієвий арсенал методів і підходів, використання яких дозволить підвищити конкурентоспроможність регіонів країни. А саме такий сценарій розвитку подій є найбільш очікуваним в повоєнний період для запобігання всього спектру загроз, що перешкоджають перспективному розвитку регіонів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика конкурентоспроможності регіону в українському науковому середовищі має історію всебічного вивчення вже біля двадцяти років, проте останнім часом інтенсивність таких досліджень підвищилася. Так, Н. Наконечна та Н. Градюк на основі системного підходу розробляють основи реалізації державної політики подолання диспропорцій різного характеру в розвитку територій країни та на цьому підґрунті прогнозується забезпечення конкурентоспроможності регіонів України, орієнтуючись при цьому на проголошений на державному рівні курс на євроінтеграцію [1]. Г. Маслівець та Н. Гринчук фокус своїх досліджень зосередили на внутрішньому аспекті досягнення конкурентоспроможних позицій регіоном через розробку та запровадження дієвої системи управління [2]. Також слід відмітити, що при дослідженні явища конкурентоспроможності регіону науковці більш детально досліджують вплив окремих складових його досягнення, що на їх погляд найбільшим чином формують конкурентоспроможні позиції території. У цьому

контексті Є. Белоусова головну роль у досягненні конкурентоспроможності регіону віддає кадровій політиці і обґрунтовує заходи, реалізація яких буде сприяти підвищенню рівня кадрової безпеки та нагромадженню людського капіталу [3]. Є. Бушинський основним важелем досягнення конкурентоспроможності регіону визначає багатовимірну економічну категорію «інвестиційна привабливість території» та доводить, що на рівні регіону конкурентоспроможність є похідною від інвестиційної привабливості [4]. Л. Оболенцева, Н. Кондратенко та Н. Чечетова в якості основного важеля досягнення конкурентоспроможності регіону визначають туризм та доводять необхідність створення стратегії та моделювання пріоритетності цілей розвитку туристичної галузі регіону [5]. А. Безхлібна та Г. Пухальська відводять головну роль у досягненні конкурентоспроможних позицій регіоном сталому економічному розвитку, досягти якого можливо на основі ефективного функціонування трьох сфер регіону – економічної, соціальної та екологічної [6]. І. Царенко досить ґрунтовно доводить свою тезу про те, що досягти конкурентоспроможності регіону неможливо без високої якості та прогресивності вищої освіти [7]. С. Тютюнникова та О. Бервено головним фактором конкурентоспроможності регіону визначають кластер та обґрунтовують доцільність створення кластерних форм організації співпраці між різними сферами економічної діяльності [8]. О. Собкевич у своїй науковій роботі доводить першочерговість ефективного функціонування промисловості для досягнення показників конкурентоспроможності регіону, а тому обґрунтовує необхідність розробки та запровадження у регіоні дієвої промислової політики [9]. Р. Білик та Н. Філіпчук акцентують увагу на тому, що саме питання економічної безпеки являються ключовими при розрахунку ймовірності досягнення певним регіоном умов конкурентоспроможності [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас, не зважаючи на досить активні дослідження науковцями тематики конкурентоспроможності регіонів, на практиці жодна з областей України, навіть у довоєнний період, не досягла такого соціально-економічного рівня розвитку, щоб чітко стверджувати, що регіон є конкурентоспроможним. Саме тому існує подальша потреба у більш детальних наукових дослідженнях обраної тематики та обґрунтуванні тих стратегічних напрямів розвитку економіки території, орієнтація на які дозволить досягти очікуваних показників й індикаторів конкурентоспроможності в регіоні.

Мета статті. Статтю присвячено конкретизації тих стратегічних орієнтирів конкурентоспроможності кожного регіону України, дотримання яких дозволить вивести регіональну та національну економіку з кризового стану в повоєнні часи.

Виклад основного матеріалу дослідження. У загальному визначенні конкурентоспроможності регіону можна вважати як здатність конкретного географічного об'єкта ефективно конкурувати на міжнародному або національному рівні в різних сферах, таких як економіка, бізнес, інновації, освіта, технології, туризм та інші. Дослідження наукових здобутків українських вчених стосовно проблематики конкурентоспроможності регіонів країни дозволило прийти до висновку, що це явище має комплексний характер та буде залежати від цілої системи внутрішніх і зовнішніх чинників впливу. При цьому конкурентоспроможність регіону визначається багатьма факторами і залежить від різних аспектів.

По-перше, на досягнення регіоном конкурентоспроможних позицій на національному та міжнародному рівнях визначальний вплив мають економічні фактори, а саме рівень і тенденції зміни у часі значень таких показників, як обсяг ВРП та ВВП, продуктивність праці, безробіття, середній дохід, стабільність макроекономічного середовища, демографічний приріст населення, доступність фінансових ресурсів та інші. Більшість з перелічених показників є кінцевими характеристиками функціонування економіки регіону і тому для досягнення бажаних рівнів мають бути створеними відповідні сприятливі нормативно-правові й організаційні умови.

По-друге, важливу роль у підвищенні рівня конкурентоспроможності регіону відіграє ступінь розвиненості, прогресивності та сучасності регіональної інфраструктури, у тому числі критичної. Дійсно, від того, наскільки в регіоні є розвинутими транспортні мережі, комунікації, енергетика, житлово-комунальне та побутове господарство, буде залежати якість життя людини та привабливість території для іноземних й вітчизняних туристів, що є суттєвим чинником збільшення рівня конкурентоспроможності регіону. Близькість до ринків збуту, постачальників основних видів ресурсів та наявність якісних транспортних шляхів суттєвим чином підвищує конкурентоспроможність регіону.

По-третє, дуже важливим чинником підвищення рівня конкурентоспроможності регіону виступають людські ресурси. Тобто, від того, наскільки високим є рівень професійної компетентності населення в регіоні та наскільки легким є доступ талановитої молоді до вищої

й професійно-технічної освіти, а також від якості послуг з охорони здоров'я, що надаються в регіоні буде залежати обсяг та тенденції нагромадження людського капіталу, а, отже, і рівень конкурентоспроможності цієї території. Стабільність політичного та соціального середовища, культурні фактори та інші аспекти соціокультурного характеру також здійснюють позитивний вплив на конкурентоспроможність регіону.

По-четверте, конкурентоспроможність території прямим чином залежить від ступеня прогресивності й перспективності запроваджених інновацій та наукових досліджень, що проводяться в області. Здатність населення, фахівців та організацій до створення та застосування нових технологій, інновацій та досліджень може значно підвищити конкурентоспроможність регіону.

По-п'яте, рівень розвитку ділового середовища регіону прямим чином впливає на можливість досягнення ним конкурентоспроможних позицій. Дійсно, підприємницька активність населення, державна підтримка суб'єктів господарювання, регуляторна середовища та доступ до ринків і капіталу виступають важливими індикаторами легкості ведення бізнесу на певній території та поступового підвищення рівня її конкурентоспроможності. Тісна співпраця й взаємодія між регіонами, урядом, бізнесом та громадами також стане сприятливою умовою підвищення конкурентоспроможності регіону.

Заходи щодо підвищення конкурентоспроможності регіону можуть включати до свого складу політичні, економічні, освітні, інноваційні та соціокультурні важелі, реалізація яких буде спрямованою на зростання і покращення різних аспектів життєдіяльності регіону.

Для того, щоб досягти бажаного рівня конкурентоспроможності, регіональна влада має офіційно задекларувати стратегічні орієнтири регіонального розвитку, на досягнення яких в подальшому будуть спрямованими ресурси та зусилля. В Україні, відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр. затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. [11], кожна область розробила власну стратегію розвитку на означений період. Детальний аналіз тексту стратегії розвитку кожної області України дозволив встановити рівень спрямованості стратегії на досягнення областю конкурентоспроможних позицій (через визначення кількості згадувань у тексті стратегії терміну «конкурентоспроможність» та встановлення об'єкту, до якого цей термін відноситься) та конкретизації тих стратегічних орієнтирів розвитку, з якими керівництво області пов'язує можливості збільшення конкурентоспроможності регіону (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз змісту стратегій розвитку областей України на період 2021–2027 рр. щодо спрямованості на досягнення конкурентоспроможних позицій кожним регіоном країни

Область країни	Згадування в тексті стратегії області терміну «конкурентоспроможність», разів	Стратегічні орієнтири розвитку, з якими керівництво області пов'язує можливості збільшення конкурентоспроможності регіону
Вінницька	Регіону – 1; продукції – 4; галузі – 5	Реалізація принципів смарт-спеціалізації; розширення спектру освітніх послуг у сфері культури; створення нових інноваційних виробництв; підвищення конкурентоспроможності продукції
Волинська	Регіону, регіональної економіки – 6; продукції – 4; галузі – 1	Активне впровадження суб'єктами малого і середнього підприємництва передових технологій та інноваційного виробництва; підвищення інвестиційної привабливості; нарощення туристично-рекреаційного потенціалу; ефективна регіональна енергетика; продуктивність агропромислового сектору; економічний потенціал культурної спадщини для сталого розвитку громад
Дніпропетровська	Регіону, регіональної економіки – 16; продукції – 1; галузі – 7	Зменшення економічних дисбалансів на основі розвитку промислово-виробничого комплексу; розвиток агропромислового комплексу; диверсифікація економіки монопрофільних міст; розвиток туристичної сфери
Донецька	Регіону, регіональної економіки – 11; продукції – 0; галузі – 2	Кваліфіковані кадри, продуктивна зайнятість та гідна праця; розумна спеціалізація, заснована на знаннях та інноваціях; транспортна доступність та просторове сполучення
Житомирська	Регіону, регіональної економіки – 7; продукції – 5; галузі – 7	Активізація точок зростання регіональної економіки; сприяння інноваційному розвитку підприємництва; стимулювання розвитку аграрного виробництва; органічне рослинництво і тваринництво та виробництво органічних продуктів харчування
Закарпатська	Регіону, регіональної економіки – 16; продукції – 1; галузі – 10	Стабільний розвиток великого, середнього та малого бізнесу; підтримка рослинництва та тваринництва, розвитку туризму і курортів; дотримання балансу розвитку промисловості та збереження унікальних природних ресурсів шляхом реалізації корпоративних, державних та міжнародних інвестиційних, інфраструктурних і транскордонних проєктів
Запорізька	Регіону, регіональної економіки – 13; продукції – 4; галузі – 3	Стабільний розвиток підприємництва; індустріально-технологічний розвиток економіки на інноваційних засадах; розвиток бізнес-екосистеми регіону; нарощення туристично-рекреаційного потенціалу; модернізація транспортно-логістичної інфраструктури
Івано-Франківська	Регіону, регіональної економіки – 10; продукції – 6; галузі – 4	Стабільний розвиток підприємництва; стимулювання розвитку інноваційних видів економічної діяльності, залучення інвестицій; енергетична самодостатність; розвиток туристично-рекреаційної сфери; стимулювання економічного розвитку громад, сільських та гірських територій
Київська	Регіону, регіональної економіки – 13; продукції – 8; галузі – 5	Розвиток видів промислової діяльності з високою доданою вартістю; розвиток високотехнологічного сільськогосподарського виробництва; створення умов для пріоритетного розвитку малого та середнього підприємництва; розвиток туризму та рекреацій
Кіровоградська	Регіону, регіональної економіки – 23; продукції – 9; галузі – 1	Створення сприятливого середовища для стимулювання економічної активності суб'єктів підприємницької діяльності, створення робочих місць; формування на основі наявних потужностей науково-дослідних та освітніх установ, інноваційної інфраструктури, зокрема утворення технопарків
Луганська	Регіону, регіональної економіки – 20; продукції – 1; галузі – 4	Розвиток інноваційних галузей економіки з високою доданою вартістю; розвиток сільських територій на базі партнерства та кооперації; системна підтримка бізнесу та його диверсифікація

(Закінчення таблиці 1)

Область країни	Згадування в тексті стратегії області терміну «конкурентоспроможність», разів	Стратегічні орієнтири розвитку, з якими керівництво області пов'язує можливості збільшення конкурентоспроможності регіону
Львівська	Регіону, регіональної економіки – 25; продукції – 7; галузі – 5	Використання наявної науково-технічної бази, тісний зв'язок між науковими дослідженнями та впровадженням нових технологій у виробництво; стимулювання інноваційних видів економічної діяльності з високою доданою вартістю; інвестиційна привабливість; енергетична самодостатність; науково-технологічний розвиток
Миколаївська	Регіону, регіональної економіки – 20; продукції – 8; галузі – 4	Інноваційний розвиток економіки, зокрема у сферах, визначених смарт-спеціалізацією; створення нових наукоємних виробництв та продуктів; забезпечення потреби у висококваліфікованих кадрах для розвитку інноваційних виробництв
Одеська	Регіону, регіональної економіки – 8; продукції – 15; галузі – 10	Формування сприятливого інвестиційного клімату для залучення інвестиційних коштів у розвиток провідних галузей економіки; створення сприятливого бізнес-клімату та сприяння місцевим товаровиробникам у пошуку нових ринків збуту
Полтавська	Регіону, регіональної економіки – 28; продукції – 5; галузі – 20	Інноваційний та науковий розвиток економіки області на основі смарт-спеціалізації; ефективна бізнес та інвестиційна інфраструктура, активізація інвестиційної діяльності; сталий розвиток креативних індустрій, культури та туризму
Рівненська	Конкурентна економіка – 2	Підтримка високотехнологічних виробництв і наукових досліджень; створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу; стимулювання залучення інвестицій
Сумська	Регіону, регіональної економіки – 5; продукції – 7; галузі – 5	Конкурентоспроможний промисловий та аграрний комплекс регіону; стимулювання активності малого та середнього бізнесу; розвиток туристичної індустрії
Тернопільська	Регіону, регіональної економіки – 9; продукції – 7; галузі – 8	Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу; розвиток енергоефективності та енергозбереження; розвиток туристичної індустрії; стимулювання залучення інвестицій; впровадження регіональної смарт-спеціалізації
Харківська	Регіону, регіональної економіки – 15; продукції – 3; галузі – 0	Розвиток людського капіталу; сприяння розвитку підприємництва, підтримка інтернаціоналізації бізнесу у секторі МСП; підвищення інвестиційної привабливості території громад, підтримка залучення та й розміщення інвестицій; сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічності регіональної економіки, підтримка інновацій підприємств та стартапів
Херсонська	Регіону – 3; продукції – 9; галузі – 4	Збільшення доданої вартості агровиробництва, розвиток сільських територій; розвиток медичного туризму
Хмельницька	Регіону, регіональної економіки – 15; продукції – 7; галузі – 9	Зміцнення малого і середнього підприємництва; підвищення потенціалу реалізації регіональної продукції; підвищення продуктивності агропромислового сектору; активізація інвестиційної діяльності; розвиток енергетики; розвиток туристичного потенціалу та креативної індустрії
Черкаська	Регіону, регіональної економіки – 7; продукції – 2; галузі – 1	Інвестиційна діяльність; впровадження новітніх технологій та передового досвіду; впровадження інноваційних технологічних процесів і випуск нових видів продукції
Чернівецька	Регіону, регіональної економіки – 13; продукції – 9; галузі – 5	Створення сприятливих умов для сталого розвитку сільського господарства, в тому числі на гірських територіях; підвищення конкурентоспроможності продукції провідних галузей промисловості (деревообробна, текстильна, харчова); розвиток туризму та рекреації; формування сучасної системи підготовки кадрів для потреб регіональної економіки
Чернігівська	Регіону, регіональної економіки – 25; продукції – 12; галузі – 1	Реалізація регіонального інвестиційного потенціалу, нарощення обсягів інвестиційних надходжень; сталий розвиток агропромислового комплексу; розвиток високотехнологічного промислового виробництва; стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва; підвищення ефективності використання рекреаційних ресурсів

Джерело: Стратегії розвитку областей України на період 2021–2027 рр.

Аналіз показав, що найвищий рівень спрямованості стратегій на досягнення області конкурентоспроможних позицій був характерним для Полтавської (53 згадування терміну «конкурентоспроможність»), Чернігівської (38 згадувань) та Львівської (37 згадувань) областей України. При цьому Львівська та Чернігівська області являються лідерами і за кількістю згадувань в тексті відповідної стратегії терміну «конкурентоспроможність регіону» або подібних за сутністю до нього понять – по 25 разів.

Натомість протилежний показник демонструє Рівненська область, де всього два рази в тексті стратегії розвитку регіону згадується термін «конкурентоспроможність регіону» і тому з великою ймовірністю можемо припустити, що досягнення конкурентних позицій цією областю не розглядається владою як стратегічний орієнтир розвитку території, що може стати суттєвим стримуючим та блокуючим чинником.

Аналіз складу тих стратегічних орієнтирів розвитку, з якими керівництво кожної області пов'язує можливості збільшення конкурентоспроможності регіону, дозволив їх систематизувати та виділити десять найбільш затребуваних в регіонах України напрямів руху (рис. 1).

Бачимо, що найбільший рівень затребуваності на регіональному рівні (тобто

більшість областей саме ці орієнтири пов'язує з можливостями досягнення конкурентоспроможних позицій областю) мають стратегічні орієнтири, пов'язані з пріоритетним інноваційним розвитком малого та середнього підприємництва, з нарощуванням туристично-рекреаційного потенціалу та з формуванням інноваційної інфраструктури й науково-технологічним розвитком регіону. Звичайно, що ці та інші обрані областями стратегічні орієнтири розвитку мають бути досягнутими, щоб набути ознак конкурентоспроможності регіону та мати можливість вивести економіку регіону з кризового стану в повоєнний період. Проте перелічені орієнтири мають бути в обов'язковому порядку скоригованими на нашу воєнну сучасність і тому мають бути витриманими умови, пов'язані з необхідністю забезпечення вимог безпеки для населення, швидкої відбудови зруйнованої критичної та міської інфраструктури, створення умов для повернення з-за меж країни місцевих мешканців.

Прагнення досягти конкурентоспроможності регіону має численні важливі причини та переваги і тому всі проголошені регіонами вектори досягнення конкурентоспроможних позицій своєю економікою мають бути реалізованими на практиці. А для України реалізація таких стратегічних орієнтирів є життєво

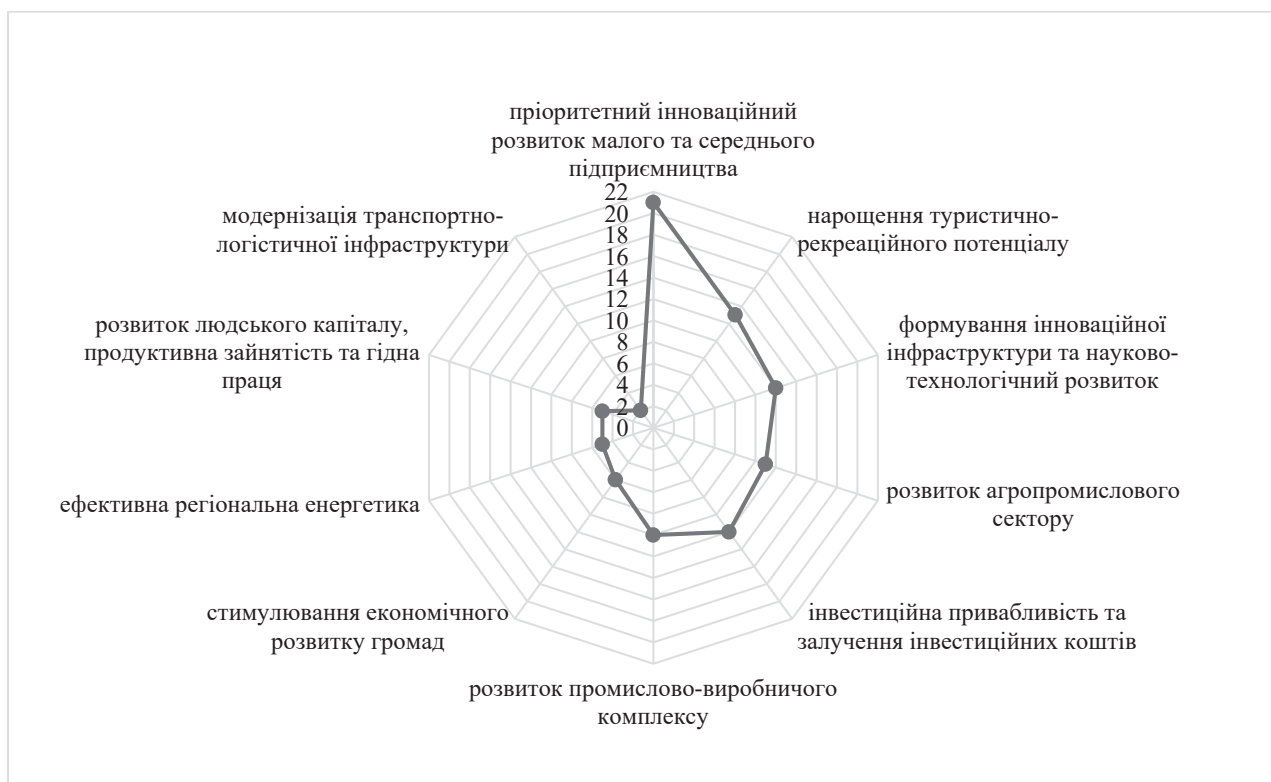

Рис. 1. Найбільш затребувані стратегічні орієнтири досягнення областями України конкурентоспроможності регіону (відповідно до стратегій розвитку областей на періоди 2021–2027 рр.)

важливою. Дійсно, конкурентоспроможний регіон буде характеризуватися більш високими темпами економічного розвитку і тому буде здатним залучати більш й привабливіші за умовами інвестиційні проєкти та створювати нові робочі місця, що дозволить поступово збільшувати обсяг ВРП та покращити життєвий рівень населення [12]. Конкурентоспроможні регіони зазвичай надають суб'єктам господарювання більш сприятливі умови для розвитку, включаючи низькі податки, добре розвинену інфраструктуру та полегшений доступ до ринків збуту. У результаті в регіоні формується конкурентоспроможне й дієздатне бізнес-середовище, яке, у свою чергу, відіграє роль драйверу подальшого зростання конкурентоспроможності території. Досягнення конкурентоспроможності на рівні регіону спонукає регіональну владу та інвесторів інвестувати в дослідження та техніко-технологічний розвиток, що дозволить активізувати процеси створення й запровадження інновацій задля покращення якості життя населення. Конкурентоспроможні регіони здатні залучати кращих й найбільш талановитих фахівців країни із різних галузей завдяки наданню широких можливостей для кар'єрного зростання, забезпеченню високих стандартів життя та скорочення соціальної нерівності в суспільстві. Конкурентоспроможні регіони зазвичай мають більше

ресурсів для забезпечення безпеки, надання якісних послуг освіти та охорони здоров'я населенню. Досягнення конкурентоспроможності буде сприяти подальшому інфраструктурному розвитку регіону, покращенню якості доріг, портів, аеропортів, що додатково полегшить переміщення товарів та послуг.

Висновки. Загалом, досягнення конкурентоспроможності регіону є важливою метою для політиків, бізнесу та громадян, оскільки це буде сприяти загальному розвитку і підвищенню якості життя людини у цьому регіоні, що і є основною метою функціонування держави. Для України одночасно реалізувати всі проголошені кожною областю стратегічні орієнтири в повоєнний період навряд чи вдасться, так як кожен регіон, залежно від його територіального розташування на мапі нашої багатотраждальної країни, буде потребувати різних першочергових заходів щодо відновлення, разом із тим, всі оперативні заходи мають реалізовуватися у контексті тих проголошених регіональною владою та задекларованих у стратегіях регіонального розвитку орієнтирів, які спрямовані на досягнення конкурентоспроможного стану регіональної економіки. Подальші дослідження у цьому контексті мають бути присвяченими розробці для кожного регіону дорожньої карти досягнення регіональною економікою конкурентоспроможних позицій.

Список використаних джерел:

1. Наконечна Н.В., Градюк Н.М. Системні засади розроблення та реалізації державної політики забезпечення конкурентоспроможності регіонів України в умовах євроінтеграції. *Бізнес Інформ*. 2022. № 8. С. 102–107.
2. Маслівець Г.Ю., Гринчук Н.М. Удосконалення механізму системи управління конкурентоспроможністю регіону. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія : Публічне управління та адміністрування*. 2022. Т. 33(72). № 4. С. 39–44.
3. Белоусова Є.В. Роль і місце кадрової політики в підвищенні конкурентоспроможності регіону. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління*. 2021. Вип. 2. С. 223–231.
4. Бушинський Є.В. Аналіз впливу інвестиційної привабливості на підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2021. Т. 6. № 4. С. 52–58.
5. Оболенцева Л.В., Кондратенко Н.О., Чечетова Н.Ф. Обґрунтування напрямів стратегічного розвитку туристичної конкурентоспроможності регіону. *Бізнес Інформ*. 2022. № 6. С. 43–50.
6. Безхлібна А.П., Пухальська Г.В. Сталий економічний розвиток у концепції регіональної конкурентоспроможності. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2020. Т. 25. Вип. 1. С. 171–175.
7. Царенко І.О. Розвиток потенціалу вищої освіти у територіальному розрізі як інструменту підвищення конкурентоспроможності регіону. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2020. Вип. 4. С. 65–76.
8. Тютюнникова С.В., Бервено О.В. Кластер як фактор конкурентоспроможності регіону. *Економічна теорія та право*. 2021. № 1. С. 152–155.
9. Собкевич О.В. Завдання промислової політики для підвищення конкурентоспроможності регіонів і зміцнення економічної безпеки України. *Бізнес Інформ*. 2020. № 11. С. 118–123.
10. Білик Р.Р., Філіпчук Н.В. Проблеми економічної безпеки та конкурентоспроможності регіонів в умовах децентралізації. *Регіональна економіка*. 2019. № 4. С. 53–63.

11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр.» від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

12. Захарова О.В., Федоренко Н.А., Денга Л.М. Потенціал Черкаського регіону у запровадженні технологій смарт-спеціалізації. *Зб. наук. праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. Черкаси, 2021. Вип. 60. С. 30–40.

References:

1. Nakonechna, N.V., Hradiuk, N.M. (2022) System principles of the development and implementation of the state policy of ensuring the competitiveness of the regions of Ukraine in the conditions of European integration [Systemni zasady rozroblennja ta realizaciji derzhavnoji polityky zabezpechennja konkurentospromozhnosti rehioniv Ukrainy v umovakh jevrintegraciji]. *Biznes Inform*, 8, 102–107.

2. Maslivets, G.Yu., Grynychuk, N.M. (2022) Improving the mechanism of the regional competitiveness management system [Udoskonalennja mekhanizmu systemy upravlinnja konkurentospromozhnistju rehionu]. *Vcheni zapysky Tavrijskogo nacionaljnogo universytetu imeni V.I. Vernadskogo. Serija: Publichne upravlinnja ta administruvannja*, 33(72), 4, 39–44.

3. Belousova, E.V. (2021) The role and place of personnel policy in increasing the competitiveness of the region [Rolj i misce kadrovoji polityky v pidvyshhenni konkurentospromozhnosti rehionu]. *Visnyk Nacionaljnogo universytetu cyviljnogo zakhystu Ukrainy. Serija: Derzhavne upravlinnja*, 2, 223–231.

4. Bushynskiy, E.V. (2021) Analysis of the impact of investment attractiveness on increasing the level of competitiveness of regions [Analiz vplyvu investycijnoji pryvabyvosti na pidvyshhennja rivnja konkurentospromozhnosti rehioniv]. *Ukrajinskyj zhurnal prykladnoji ekonomiky ta tekhniky*, 6, 4, 52–58.

5. Obolentseva, L.V., Kondratenko, N.O., Chechetova, N.F. (2022) Justification of directions of strategic development of tourism competitiveness of the region [Obgruntuvannja naprjamiv strategichnogho rozvytku turystychnoji konkurentospromozhnosti rehionu]. *Biznes Inform*, 6, 43–50.

6. Bezhlibna, A.P., Puhalska, G.V. (2020) Sustainable economic development in the concept of regional competitiveness [Stalyj ekonomichnyj rozvytok u koncepciji regionalnoji konkurentospromozhnosti]. *Visnyk Odeskogo nacionaljnogo universytetu. Serija: Ekonomika*, 25, 1, 171–175.

7. Tsarenko, I.O. (2020) Development of the potential of higher education in the territorial section as a tool for increasing the competitiveness of the region [Rozvytok potencialu vyshhoji osvity u terytorialnomu rozrizi jak instrumentu pidvyshhennja konkurentospromozhnosti rehionu]. *Centralnoukrajinskyj naukovyj visnyk. Ekonomichni nauky*, 4, 65–76.

8. Tyutyunnikova, S.V., Berveno, O.V. (2021) Cluster as a factor of regional competitiveness [Klaster jak faktor konkurentospromozhnosti rehionu]. *Ekonomichna teorija ta pravo*, 1, 152–155.

9. Sobkevich, O.V. (2020) Tasks of industrial policy to increase the competitiveness of regions and strengthen the economic security of Ukraine [Zavdannja promyslovoji polityky dlja pidvyshhennja konkurentospromozhnosti rehioniv i zmicnennja ekonomichnoji bezpeky Ukrainy]. *Biznes Inform*, 11, 118–123.

10. Bilyk, R.R., Filipchuk, N.V. (2019) Problems of economic security and competitiveness of regions in conditions of decentralization [Problemy ekonomichnoji bezpeky ta konkurentospromozhnosti rehioniv v umovakh decentralizaciji]. *Rehionaljna ekonomika*, 4, 53–63.

11. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the State Strategy for Regional Development for 2021–2027". Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

12. Zakharova, O.V., Fedorenko, N.A., Denga, L.M. (2021) The potential of the Cherkasy region in the introduction of smart specialization technologies [Potencial Cherkasjkogho rehionu u zaprovadzhenni tekhnologij smart-specializaciji]. *Zb. nauk. pracj Cherkasjkogho derzhavnogho tekhnologichnogho universytetu. Serija: Ekonomichni nauky*. Cherkasy, 60, 30–40.